

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport
Reconstructieplan Noord- en Midden-Limburg

23 september 2002

1273-60

ISBN 90-421-1058-9
Utrecht, Commissie voor de milieueffectrapportage.

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING.....	1
2. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES.....	2
3. PROBLEEMSTELLING, DOEL EN BESLUITVORMING.....	3
3.1 Probleemstelling.....	3
3.2 Doel.....	3
3.3 Besluitvorming.....	4
4. BESTAANDE MILIEUTOESTAND EN AUTONOME ONTWIKKELING.....	6
5. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN.....	7
5.1 Algemeen.....	7
5.2 Ontwikkeling van alternatieven.....	7
5.2.1 Ambitieniveau.....	7
5.2.2 Nul(plus)-alternatief.....	8
5.2.3 Meest milieuvriendelijke alternatief c.q. voorkeursalternatief	9
6. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN EN BESCHRIJVING VAN GEVOLGEN VOOR HET MILIEU	9
6.1 Algemeen.....	9
6.2 Methodische aandachtspunten.....	10
6.3 Inhoudelijke aandachtspunten.....	10
7. LEEMTEN IN INFORMATIE	11
8. EVALUATIEPROGRAMMA	12
9. VORM EN PRESENTATIE	12
10. SAMENVATTING VAN HET MER.....	13

1. INLEIDING

Het Provinciale Bestuur van Limburg heeft het voornemen een Reconstructieplan op te stellen voor Noord- en Midden-Limburg. Het plangebied omvat heel Noord- en Midden-Limburg, begrensd door provinciegrenzen en rijksgrens. De zuidgrens van het reconstructiegebied wordt gevormd door de gemeenten Weert, Hunsel, Thorn, Maasbracht en Echt. Er wonen circa 495.000 mensen. Het totale reconstructiegebied heeft een oppervlakte van circa 164.000 ha, waarvan circa 55% bestaat uit landbouwgrond en circa 21% uit bos en natuur.

Bij brief van Gedeputeerde Staten van Limburg is de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over de richtlijnen voor het milieueffectrapport (MER)¹. De m.e.r.-procedure gaat van start met de kennisgeving van de startnotitie in de Staatscourant van 3 juli 2002².

Dit advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de m.e.r.³. De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de m.e.r. en wordt verder in dit advies 'de Commissie' genoemd. Het doel van het advies is om aan te geven welke informatie het MER moet bevatten om het mogelijk te maken het milieubelang volwaardig in de besluitvorming mee te wegen.

De Commissie heeft kennis genomen van de inspraakreacties en adviezen⁴, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. In dit advies verwijst de Commissie naar een reactie wanneer deze naar haar oordeel:

- informatie bevat die in het MER opgenomen moet worden of die nader onderzocht moet worden, zoals informatie over specifieke (milieu-)omstandigheden;
- belangrijke vragen en discussiepunten naar voren brengt, bijvoorbeeld over te onderzoeken alternatieven.

Naast de startnotitie heeft de werkgroep ten behoeve van het uitbrengen van dit advies ook gebruik gemaakt van de informatie weergegeven in het Provinciaal Omgevingsplan Limburg (POL), de Stroomgebiedsvisies (SGV's) en de zogenaamde Bouwstenen van het Reconstructieplan.

¹ Zie bijlage 1.

² Zie bijlage 2.

³ De samenstelling hiervan is gegeven in bijlage 3.

⁴ Bijlage 4 geeft hiervan een lijst.

2. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES

Focus het MER op de problematiek gerelateerd aan de intensieve veehouderij inclusief de rundveehouderij, en de waterproblematiek. De Commissie hecht grote waarde aan het integraal beschouwen van de waterkwantiteits- en waterkwaliteitsaspecten. Strategische keuzemogelijkheden voor vernatting, waterretentie, waterconservering, diffuse bronnenproblematiek en grondwaterconservering en -winning moeten deel uitmaken van de te onderzoeken alternatieven/varianten.

Gezien de onzekerheden in de autonome ontwikkeling en de bijbehorende milieutoestand, dienen met verschillende ontwikkelingsrichtingen rekening gehouden te worden voor:

- de intensieve veehouderij (emissiereducerende maatregelen, bedrijfsbeëindigingen, -uitbreidingen en -verplaatsingen);
- de verschillende wateraspecten (waterretentie, waterconservering, diffuse bronnen);
- de realisatie van de Ecologische Hoofd Structuur.

Voor de intensieve veehouderij dient in ieder geval een ontwikkelingsrichting te worden uitgewerkt waarbij maximaal wordt ingezet op technische oplossingen. Bovengenoemde beschrijving moet de basis vormen voor de bepaling van gebieden waar de beoogde doelstellingen zonder reconstructie niet gerealiseerd worden. Het MER voor het Reconstructieplan moet zich richten op deze probleemgebieden.

Bij de gebiedszonering (extensivering, verweving, intensivering) moet voor het gehele plangebied zoveel mogelijk dezelfde criteria gebruikt worden. In ieder geval dient de door wet of AMvB aangegeven normering te worden gehanteerd, dit mede in het licht van de mogelijke juridische consequenties indien ongelijke uitgangspunten of toetsingen worden gehanteerd.

In de integratiefase voor het op te stellen gebiedsdekkende plan zullen de afzonderlijke Bouwstenen worden afgewogen, aangescherpt en samengevoegd. In de integratiefase moet, naast naar een voorkeursalternatief, direct naar een mma toegewerkt worden door uit te gaan van de meest milieuvriendelijke oplossingen. Bij het maken van keuzes ten behoeve van het mma kan teruggegrepen worden op de informatie voortkomend uit de studiealternatieven.

Het is belangrijk dat de informatie uit het MER voor een ieder toegankelijk is. In de praktijk blijkt dit regelmatig niet het geval te zijn. Een goede samenvatting is essentieel voor de overdracht van informatie aan een brede doelgroep.

3. PROBLEEMSTELLING, DOEL EN BESLUITVORMING

Artikel 7.10, lid 1, onder a van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd."*

Artikel 7.10, lid 1, onder c van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een aanduiding van de besluiten bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport wordt gemaakt, en een overzicht van de eerder genomen besluiten van bestuursorganen, die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven."*

3.1 Probleemstelling

In de startnotitie is beschreven voor welke bestaande en toekomstige knelpunten het Reconstructieplan een oplossing wil bieden. In het MER moet, meer dan in de startnotitie het geval, gefocust worden op het beschrijven van de problematiek gerelateerd aan grote concentraties intensieve veehouderij en op de waterproblematiek. Ga in op de diffuse bronnenproblematiek en de gebieden nodig voor waterretentie en waterconservering. Beschrijf additioneel aan de startnotitie de mogelijke knelpunten wat betreft de grondwaterbescherming en drinkwaterwinning⁵. Grote waarde wordt gehecht aan het in het MER integraal beschouwen van de waterkwantiteits- en waterkwaliteitsaspecten.

In het MER moet scherp gedefinieerd worden wat onder intensieve veehouderij wordt verstaan. De startnotitie focust op de grote varkens- en pluimveebedrijven. Aanbevolen wordt ook de melkveehouderij met meer dan 2,5 groot vee eenheden per hectare onder de definitie te laten vallen, mede gezien hun cruciale rol bij het halen van de nitraatdoelstelling van de Europese Unie (EU).

Geef in het MER specifiek de gebieden aan waar autonome ontwikkeling niet tot de gewenste situatie leidt. Het MER moet met name gericht worden op deze probleemgebieden.

3.2 Doel

Structureer en prioriteer de doelen op basis van een gedegen visie op de ontwikkelingen in het plangebied.

In het MER:

- moeten de doelen beschreven in de startnotitie afgezet worden tegen de Rijksuitgangspunten voor het opstellen van het Reconstructieplan (bijlage bedoeld in artikel 9 van de Reconstructiewet concentratiegebieden);
- moet inzicht gegeven worden in de mate waarin de doelstellingen nagestreefd met het Reconstructieplan Noord- en Midden-Limburg overeenkomen met de doelstellingen van, en het beleid zoals geformuleerd in het

⁵ Zie ook inspraakreactie nr. 2, bijlage 4. Het verdient aanbeveling om in dit verband bij het reconstructieproces gebruik te maken van de expertise van de NV Waterleiding Maatschappij Limburg

Provinciaal Omgevingsplan Limburg (POL) en de Stimuleringsplannen Natuur, Bos en Landschap;

- moeten de eventuele tegenstrijdigheden (in het algemeen en voor specifieke locaties) tussen de doelen van de drie reconstructieopdrachter⁶ worden aangegeven en ook welke keuzes gemaakt worden/zijn bij deze tegenstrijdigheden.

Bovenstaande dient bij voorkeur te geschieden in tabelvorm.

Voor de problematiek gerelateerd aan:

- grote concentraties intensieve veehouderij (veterinaire veiligheid; ammoniak en geur);
 - water;
 - de Ecologische Hoofd Structuur (EHS)
- dienen ook de (plan-)grensoverschrijdende aspecten met de provincie Brabant, België en Duitsland beschouwd te worden. Aangegeven moet worden of sprake is van belangrijke effecten over de (plan-)grens.

3.3 Besluitvorming

Het formele besluit (het vaststellen van het Reconstructieplan Noord- en Midden-Limburg), waarvoor het MER wordt opgesteld, dient te worden aangegeven. Ook moet worden beschreven volgens welke procedure en welk tijdspad dit geschiedt en welke adviesorganen en instanties daarbij formeel en informeel zijn betrokken. Tot slot moeten de besluiten worden aangegeven die in een later stadium nog moeten worden genomen om de voorgenomen activiteit te realiseren en hoe de plannen zich verhouden tot andere (ruimtelijke) plannen en (milieu-)wetgeving.

Het POL en de Stimuleringsplannen Natuur, Bos en Landschap scheppen de randvoorwaarden voor het Reconstructieplan. In de startnotitie wordt aangegeven dat keuzes die reeds gemaakt zijn en vastliggen in beleid niet nogmaals overwogen worden. Waar het POL-beleid raakvlakken heeft met het Reconstructieplan (bijvoorbeeld de vastlegging van de varkensvrije zones) dienen de argumenten en met name de milieuargumenten waarop dit beleid is gebaseerd in het MER aangegeven te worden.

Het Reconstructieplan wordt door de Provincie als een uitwerking van het POL gezien. Tegelijkertijd worden veel concrete maatregelen met name voor de waterproblematiek (waterretentie, waterconservering en de diffuse bronnenproblematiek) doorgeschoven naar uitwerkingsplannen (met een merbeoordelingsplicht). Hierdoor wordt het integrale besluitvormingskarakter dat het Reconstructieplan zou moeten hebben, aangetast. Op zijn minst dienen zoekgebieden aangegeven te worden met de bijbehorende kwantitatieve taakstellingen, zodat aangegeven kan worden welke milieueffecten te verwachten zijn bij uitwerking van mogelijke maatregelen.

De vertaling van de Provinciale Ecologische Structuur (PES) naar perspectiefgebieden is in het POL niet altijd eenduidig en consequent gebeurd. Zo vallen

⁶ Het betreft hier het versterken van de sociaal economische vitaliteit, het verbeteren van de omgevingskwaliteit en het verminderen van de veterinaire kwetsbaarheid.

belangrijke onderdelen van het PES buiten de perspectiefgebieden P1 (Bos en Natuurbeleid) en P2 (Ontwikkelingsgebieden ecosystemen) en worden beekdalen over meerdere perspectiefgebieden opgedeeld. De achtergrond hiervan zal in het MER moeten worden beschreven, mede in relatie tot de doelstelling geformuleerd voor de provinciale EHS (realisatie ecologische verbindingzones).

In het MER moet nadere informatie verstrekt worden over:

- de zoekruimte voor een Provinciaal landschap in Noord- en Midden-Limburg en de robuuste verbindingzones Mariapeel-Stippelberg en Schinveld-Susteren-Reichswald (invulling van de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening en het Structuurschema Groene Ruimte 2)⁷;
- beleid geformuleerd voor diffuse bronnen in relatie tot waterkwaliteit (o.a. invulling van Europese Nitraatrichtlijn);
- de zoekgebieden voor waterretentie en de voorziene gebieden voor waterconservering en de omvang van de taakstellingen in deze (invulling van Waterbeheer in de 21ste eeuw);
- de status van de stroomgebiedvisies in relatie tot de randvoorwaarden voor het Reconstructieplan. De stroomgebiedvisies laten vooral de consequenties van het POL beleid en Stimuleringsplannen ten aanzien van water zien, waarbij de hydrologische, technische en financiële consequenties duidelijk worden. De integrale afweging tussen de verschillende functies en maatschappelijke belangen dient in het Reconstructieplan plaats te vinden, met name waar deze afweging leidt tot ruimtelijke maatregelen⁸.

In verband met de aanwezigheid van beschermde natuurgebieden en beschermde dieren- en plantensoorten in het plangebied⁹ wordt expliciet aandacht gevraagd voor het zorgvuldig omgaan met de verplichtingen die voortvloeien uit de Vogel- en Habitatrichtlijn, het Structuurschema Groene Ruimte, de Natuurbeschermingswet en de Flora en Faunawet.

In verband met de aanwezige en te verwachten archeologische waarden binnen het plangebied wordt aandacht gevraagd voor het rijksbeleid ten aanzien van de zorg voor archeologische monumenten, waarbij duurzaam behoud¹⁰ van het archeologisch bodemarchief wordt nagestreefd, zoals de Cultuurnota, de Nota Belvédère, het Verdrag van Malta en de Monumentenwet.

De status van de Bouwstenen dient in het MER aangegeven te worden. De Bouwstenen zijn gemaakt in de veronderstelling dat voldoende financiële mogelijkheden aanwezig zijn. Er bestaat onzekerheid of er naast regulerende maatregelen wel voldoende financiële ruimte zal bestaan voor sanerende, stimulerende en compenserende maatregelen. Het verdient aanbeveling in het MER duidelijk aan te geven hoe met deze situatie in de praktijk zal worden

⁷ Bij de reconstructieopdrachten is een realiseringstermijn voor de EHS van 12 jaar aangegeven, dit in afwijking van de planhorizon van het rijksbeleid. De Commissie adviseert, waar sprake is van dergelijke afwijkingen, deze verschillen duidelijk te markeren (zie ook inspraakreactie nr. 13, bijlage 4).

⁸ Zie ook inspraakreacties nr. 4 en 5, bijlage 4.

⁹ Zie ook inspraakreactie nr. 11, bijlage 4.

¹⁰ In de startnotitie wordt gesproken over herstel van archeologische waarden. De term herstel zou door 'beheer' vervangen moeten worden aangezien het archeologisch bodemarchief geen regenererend vermogen heeft, waardoor van herstel ook geen sprake kan zijn. Beheer houdt in behoud of indien dat niet mogelijk is, vastleggen voor komende generaties van het bodemarchief (zie ook inspraakreactie nr. 3, bijlage 4)

omgegaan en welke keuzes gemaakt zullen worden in geval van beperkte financiële middelen.

De Reconstructiewet bepaalt dat het plangebied in minimaal drie zones moet worden opgedeeld, te weten extensiveringsgebieden, verwevingsgebieden en landbouwontwikkelingsgebieden. Uit de stukken blijkt dat de verschillende Regionale Contactgroepen ieder hun eigen criteria hebben gebruikt voor de gebiedszonering. In de integratiefase moeten voor het gehele plangebied zoveel mogelijk dezelfde criteria - bijvoorbeeld t.a.v. de 250 meter zone rondom natuurgebieden en kernen - gebruikt worden voor de gebiedszonering en in ieder geval de door wet of AMvB aangegeven normering gehanteerd te worden. Dit mede in het licht van de mogelijke juridische consequenties indien ongelijke uitgangspunten of toetsingen worden gehanteerd. Denkbaar is dat lokaal afwijkende situaties het hanteren van andere normen zinvol maken (het zogeheten maatwerk), maar dit dient goed beargumenteerd te zijn en als uitzondering of specifieke situatie in een algemene regeling ingepast te worden.

4. BESTAANDE MILIEUTOESTAND EN AUTONOME ONTWIKKELING

Artikel 7.10, lid 1, onder d van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van de bestaande toestand van het milieu, voor zover de voorgenomen activiteit of de beschreven alternatieven daarvoor gevolgen kunnen hebben, alsmede van de te verwachten ontwikkeling van dat milieu, indien de activiteit noch de alternatieven worden ondernomen."

Het MER dient een overzichtelijke en zo veel mogelijk kwantitatieve beschrijving te bevatten van de bestaande toestand van het milieu in het plangebied, inclusief de autonome ontwikkeling hiervan. Daarbij wordt onder de autonome ontwikkeling verstaan: de toekomstige ontwikkeling van het milieu, zonder dat het Reconstructieplan wordt gerealiseerd. Bij deze beschrijving moet het MER uitgaan van ontwikkelingen van de huidige activiteiten in het studiegebied en van reeds genomen en te verwachten besluiten over nieuwe activiteiten. Buiten het Provinciaal Omgevingsplan Limburg (POL) en de Stimuleringsplannen Natuur, Bos en Landschap moet daarbij met name gedacht worden aan:

- de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening;
- het Structuurschema Groene Ruimte 2;
- Waterbeheer in de 21ste eeuw;
- de Europese Nitraatrichtlijn;
- de Kaderrichtlijn Water;
- het Nationaal Milieubeleidsplan (NMP-4);
- het landelijk beleid voor de intensieve veehouderij, waaronder de Wet Ammoniak en Veehouderij, de Richtlijn Veehouderij en Stankhinder, de AMvB Veehouderij en het Besluit Melkveehouderijbedrijven.

Gezien de onzekerheden in de autonome ontwikkeling en de bijbehorende milieutoestand, dienen verschillende ontwikkelingsrichtingen uitgewerkt te worden voor:

- de intensieve veehouderij (emissiereducerende maatregelen, bedrijfsbeëindigingen, -uitbreidingen en verplaatsingen);
- de verschillende wateraspecten (waterretentie, waterconservering, diffuse bronnen);
- de realisering van de EHS.

Bovengenoemde beschrijving moet de basis vormen voor de bepaling van gebieden waar de beoogde doelstellingen zonder reconstructie niet gerealiseerd kunnen worden. Ook vormt de beschrijving van de autonome ontwikkeling de basis voor het beoordelen van de effectiviteit van maatregelen genomen in het kader van de reconstructie.

5. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder b van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de voorgenomen activiteit en van de wijze waarop zij zal worden uitgevoerd, alsmede van de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen, en de motivering van de keuze voor de in beschouwing genomen alternatieven."*

Artikel 7.10, lid 3 van de Wm:

"Tot de ingevolge het eerste lid, onder b, te beschrijven alternatieven behoort in ieder geval het alternatief waarbij de nadelige gevolgen voor het milieu worden voorkomen, dan wel, voor zover dat niet mogelijk is, deze met gebruikmaking van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu, zoveel mogelijk worden beperkt."

5.1 Algemeen

Bij de beschrijving van de alternatieven:

- moet de keuze en invulling van de alternatieven gemotiveerd worden. Geef duidelijk aan wat de sturende en volgende variabelen in de alternatieven zijn, alsmede welke variabelen relevant zijn voor het MER;
- moeten de alternatieven beschreven worden voor zover ze gevolgen hebben voor het milieu in het plangebied en aangrenzende gebieden in de provincie Brabant en in Duitsland en België;
- moet voor elk alternatief 'Water als medeordenend principe' gehanteerd worden waarbij waterkwantiteits- en -kwaliteitsaspecten integraal beschouwd worden. Daarbij kan gebruik gemaakt worden van de informatie gegenereerd in het kader van de Stroomgebiedsvisies;
- moeten voor elk alternatief de gebieden aangegeven worden waar, t.o.v. de autonome ontwikkeling, de belangrijkste veranderingen zullen plaatsvinden.

Ga voor elk van de alternatieven in op de mogelijke realiseringstrategie, eventuele faseringmogelijkheden en de robuustheid in het opvangen van toekomstige ontwikkelingen.

5.2 Ontwikkeling van alternatieven

5.2.1 Ambitieniveau

In de startnotitie wordt voorgesteld om verschillende alternatieven uit te werken voor de rol en positie van de intensive veehouderij en de rol van water als ordenend principe. Opgemerkt wordt dat daarbij belangrijke keuzes worden doorgeschoven naar de uitwerkingsplannen of buiten beschouwing worden gelaten. Het betreft hier keuzes voor:

- de ontwikkelingsmogelijkheden voor de glastuinbouw en robuuste verbindingzones;

- de waterproblematiek, in het bijzonder voor de waterretentie, waterconservering, diffuse bronnen en grondwaterbescherming en -winning.

'Water als ordenend principe' wordt als één van de belangrijkste doelen van de reconstructie beschouwd. Bij de wateralternatieven wordt gefocust op het realiseren van het Gewenst Grond- en Oppervlaktewater Regime (GGOR). Hierdoor wordt grotendeels voorbijgegaan aan de gevolgen van WB21, SGR2 en EU-nitraatrichtlijn. Het doorschuiven van keuzes maakt het bereiken van doelstellingen niet waarschijnlijker¹¹. De kansen die de reconstructie biedt voor de integrale afstemming van ruimtegebruik en waterkwantiteits- en waterkwaliteitsbeheer worden hierdoor niet optimaal benut.

De in de startnotitie voorgestelde alternatieven zijn niet toereikend om de milieueffecten integraal in beeld te brengen en op basis daarvan tot voldoende afgewogen besluitvorming te komen. Strategische keuzes moeten worden gemaakt in het MER voor het (integrale) Reconstructieplan en strategische keuzemogelijkheden moeten deel uitmaken van de te onderzoeken alternatieven/varianten. Dit betekent dat de keuzemogelijkheden voor waterretentie, waterconservering, diffuse bronnenproblematiek, grondwaterbescherming en grondwaterwinning deel moeten uitmaken van de te onderzoeken alternatieven/varianten¹².

De in de startnotitie beschreven 'studiealternatieven' (maximaal landbouw versus maximaal natuur/water) zullen naar verwachting niet als zelfstandige alternatieven in de eindvergelijking figureren maar hebben primair tot doel de maximale bandbreedte met betrekking tot keuzes in de verschillende deelgebieden te verhelderen. De uitkomsten van de studiealternatieven kunnen gebruikt worden in de integratiefase waarbij de Bouwstenen op het niveau van het reconstructiegebied als geheel moeten worden samengevoegd. Geconstateerd wordt daarbij dat de marges van de oplossingen in feite begrensd worden door de verschillende Bouwstenen, die namelijk niet geconstrueerd zijn op basis van een maximaal positief milieueffect, maar op basis van lokale haalbaarheid en draagvlak. Hierdoor is het aannemelijk dat de Bouwstenen vanuit oogpunt van milieu per definitie suboptimale oplossingen bieden. In de integratiefase is op dit punt voor het opstellen van een gebiedsdekkend reconstructiealternatief derhalve een optimaliseringslag nodig.

5.2.2 Nul(plus)-alternatief

In dit stadium is het nog niet duidelijk of er (voor delen van het plangebied) een reëel nul(plus)-alternatief is. In het MER moet een beschrijving gegeven worden van de huidige situatie plus de autonome ontwikkelingen, uitgaande van verschillende ontwikkelingsrichtingen (zie hoofdstuk 4 van dit advies). Daarbij moet ook een ontwikkelingsrichting worden uitgewerkt gericht op maximale inzet van technologische oplossingen. Op basis hiervan kan wellicht een reëel nul(plus)-alternatief gedefinieerd worden.

¹¹ Zo zal het doorschuiven van de diffuse bronnenproblematiek naar de uitwerkingsplannen het bereiken van de gewenste basiskwaliteit (MTR) voor alle oppervlaktewater in 2006 niet waarschijnlijker maken.

¹² Bij de diffuse bronnenproblematiek kan bijvoorbeeld gedacht worden aan een nadere invulling van het grondgebruik gericht op beperking van de verspreiding van meststoffen en bestrijdingsmiddelen naar het oppervlaktewater, bijvoorbeeld door een verdergaande zonerings in beekdalen.

5.2.3

Meest milieuvriendelijke alternatief c.q. voorkeursalternatief

In de integratiefase zullen de Bouwstenen worden afgewogen en aangescherpt na toetsing op de onderlinge beïnvloeding en consistentie, en aan de mate van doelbereik, vergelijking met de uitkomst van de studiealternatieven en de watertoets op het niveau van het reconstructiegebied als geheel. Daarbij zullen kosteneffectiviteit, haalbaarheid en draagvlak een rol spelen. Voorgesteld wordt om, conform wat vermeld wordt in de startnotitie, in de integratiefase direct naar een meest milieuvriendelijke alternatief (mma) toe te werken door uit te gaan van de meest milieuvriendelijke oplossingen. Bij het maken van keuzes ten behoeve van het mma kan teruggerepen worden op de informatie voortkomend uit de studiealternatieven. Zo nodig kunnen in een vervolgstap terugvalopties benoemd worden om onzekerheden ten aanzien van het maatschappelijk draagvlak en het beschikbare instrumentarium te ondervangen. Op deze wijze kunnen mma en het uiteindelijk te kiezen reconstructiealternatief zo dicht mogelijk bij elkaar gehouden worden en kunnen de eventuele afwijkingen in milieueffecten helder in beeld gebracht worden. Afwijkingen van het mma dienen gemotiveerd te worden.

Het verwachte draagvlak of een eerder vastgelegd budget mogen geen argumenten zijn om oplossingsrichtingen met belangrijke milieuvoordelen buiten beschouwing te laten bij de ontwikkeling van een mma. Beschrijving van het mma is op grond van de Wet milieubeheer verplicht. Het mma moet uitgaan van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming en/of verbetering van het milieu en tegelijkertijd realiteitswaarde hebben. Optimalisatie van de ruimtelijke inrichting hoeft niet altijd op voorhand de voorkeur te genieten boven (technische) effectbeperkende of compenserende maatregelen, zoals gesteld wordt in de startnotitie.

6.

VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN EN BESCHRIJVING VAN GEVOLGEN VOOR HET MILIEU

Artikel 7.10, lid 1, onder f van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een vergelijking van de ingevolge onderdeel d beschreven te verwachten ontwikkeling van het milieu met de beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit, alsmede met de beschreven gevolgen voor het milieu van elk der in beschouwing genomen alternatieven."*

Artikel 7.10, lid 1, onder e van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de gevolgen voor het milieu, die de voorgenomen activiteit, onderscheidenlijk de alternatieven kunnen hebben, alsmede een motivering van de wijze waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven."*

6.1

Algemeen

De milieueffecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven moeten onderling én met de referentie worden vergeleken. De referentie is de bestaande situatie van het milieu inclusief de autonome ontwikkeling (zie hoofdstuk 4). Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de mate waarin, dan wel de essentiële punten waarop, de positieve en negatieve effecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven verschillen.

Voor elk alternatief dient het doelbereik, of juist de strijdigheid met normen en doelstellingen, in beeld te worden gebracht. Hoewel dit geen verplicht onderdeel van de MER uitmaakt, wordt aanbevolen een indicatie op te nemen van de kosten van de verschillende alternatieven.

6.2 Methodische aandachtspunten

Voor de vergelijking van de alternatieven:

- moet een toetsingskader worden ontwikkeld en toegepast op twee verschillende niveaus, te weten op strategisch niveau (kwalitatieve toetsing gericht op het gehele plangebied) en op detailniveau (een meer kwantitatieve toetsing gericht op de probleemgebieden). Daarbij moet aangegeven worden op welke termijn doelstellingen gerealiseerd moeten worden.
- moet een kwantitatieve beschrijving van de milieueffecten gegeven worden, met name voor de effecten direct gerelateerd aan de hoofdoelstellingen van het Reconstructieplan. Een meer kwalitatieve en globale beschrijving volstaat voor de overige effecten. Expert judgement dient zoveel mogelijk onderbouwd te worden met argumenten.
- moet de manier waarop de milieugevolgen zijn bepaald, en de alternatieven vergeleken, inzichtelijk en controleerbaar gemaakt worden via expliciete verwijzingen naar de basisgegevens elders in het MER, in bijlagen of in achtergrondrapporten. Indien effecten samenhangen met maatregelen die pas in latere uitwerkingplannen worden getroffen, dient dit expliciet te worden vermeld.
- moet de ernst van effecten weergegeven worden in termen van aard, omvang, reikwijdte en omkeerbaarheid. Ook moet aandacht besteed worden aan de cumulatie van effecten en de indirecte effecten.
- moet de mitigeerbaarheid en compenseerbaarheid van de effecten aangegeven worden.
- moet bij onzekerheden over het wel of niet optreden van effecten een betrouwbaarheidsanalyse uitgevoerd worden of moet een 'worst case scenario' gebruikt worden. Onzekerheden en onnauwkeurigheden in de voorspellingsmethoden en gebruikte gegevens dienen vermeld te worden.

6.3 Inhoudelijke aandachtspunten

In hoofdstuk 5 van de startnotitie wordt een overzicht gegeven van de onderwerpen waarop de alternatieven onderling worden vergeleken. In het kader van het MER worden de onderwerpen gerelateerd aan de omgevingskwaliteit¹³ het meest relevant geacht.

Met betrekking tot het toetsingskader wordt geadviseerd:

- bij de verbetering van de grondwaterkwaliteit, naast doelstellingen m.b.t. nitraatconcentratie, ook doelstellingen op te nemen voor zware metalen en bestrijdingsmiddelen¹⁴;

¹³ zoals gedefinieerd in de startnotitie onder reconstructieopdracht 2. Het betreft hier: 'natuur en Ecologische Hoofdstructuur', 'bos, landschap en cultuurhistorie', 'waterkwantiteit', 'water- en bodemkwaliteit' en 'lucht: ammoniak en stank'.

¹⁴ Zie ook inspraakreactie nr. 9, bijlage 4.

- voor het aandachtsgebied 'EHS kwalitatief' de abiotische randvoorwaarden behorende bij de verschillende natuurdoeltypen als toetsingscriteria te gebruiken (wellicht is een koppeling aan GGOR mogelijk);
- bestuurlijke criteria op te nemen zoals 'flexibiliteit in planvorming' en 'stuurbaarheid'.

Voor de beschrijving van de aspecten

- lucht (ammoniak en stank);
- water (kwaliteit en kwantiteit);
- bodem (kwaliteit).

dienen dermate gedetailleerde atmosferische dan wel hydrologische gegevens te worden gebruikt dat gemaakte keuzes goed kunnen worden onderbouwd. Voor een goed begrip van het functioneren van het plangebied is bovendien een voldoende gedetailleerde beschrijving gewenst van de aspecten

- natuur (flora, fauna en ecologische hoofdstructuur);
- bos;
- landschap;
- cultuur.

De effectbeschrijvingen dienen kwantitatief genoeg te zijn dat uitspraken gedaan kunnen worden over het al dan niet halen van doelstellingen.

Voor zover relevant dient per alternatief beschreven te worden wat de gevolgen zijn voor het milieu in het plangebied en de aangrenzende gebieden in de provincie Noord-Brabant en in Duitsland en België.

7. LEEMTEN IN INFORMATIE

Artikel 7.10, lid 1, onder g van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een overzicht van de leemten in de onder d en e bedoelde beschrijvingen [d.w.z. van de bestaande milieutoestand en autonome ontwikkeling daarvan, resp. van de milieueffecten] ten gevolge van het ontbreken van de benodigde gegevens."*

Het MER moet aangeven of over bepaalde (milieu-)aspecten geen informatie kan worden opgenomen vanwege gebrek aan gegevens. Deze inventarisatie moet worden toegespitst op die (milieu-)aspecten, die (vermoedelijk) in verdere besluitvorming een belangrijke rol spelen. Op die manier kan worden beoordeeld, wat de consequenties moeten zijn van het gebrek aan milieu-informatie.

Beschreven moet worden:

- welke onzekerheden zijn blijven bestaan en wat hiervan de reden is;
- in hoeverre op korte termijn zou kunnen worden voorzien in de leemten in informatie;
- hoe ernstig leemten en onzekerheden zijn voor het te nemen besluit.

8. EVALUATIEPROGRAMMA

Artikel 7.39 van de Wm:

"Het bevoegd gezag dat een besluit heeft genomen, bij de voorbereiding waarvan een milieueffectrapport is gemaakt, onderzoekt de gevolgen van de betrokken activiteit voor het milieu, wanneer zij wordt ondernomen of nadat zij is ondernomen."

Gedeputeerde Staten van Limburg moet bij het besluit aangeven op welke wijze en op welke termijn een evaluatieonderzoek verricht zal worden om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen. Het verdient aanbeveling, dat Gedeputeerde Staten in het MER reeds een overzicht geeft van de belangrijke evaluatieonderwerpen.

De milieueffecten in het plangebied moeten periodiek geëvalueerd worden aan de hand van de te hanteren toetsingscriteria. Daarbij kan worden aangesloten bij reeds lopende meetprogramma's.

9. VORM EN PRESENTATIE

Bijzondere aandacht verdient de presentatie van de vergelijkende beoordeling van de alternatieven en varianten. De onderlinge vergelijking dient bij voorkeur te worden gepresenteerd met behulp van tabellen, figuren en kaarten.

Voor de presentatie wordt aanbevolen:

- het MER zo beknopt mogelijk te houden, onder andere door achtergrondgegevens (die conclusies, voorspellingen en keuzen onderbouwen) niet in de hoofdtekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen;
- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst bij het MER op te nemen.

In de startnotitie ontbreekt kaartmateriaal waardoor de indeling in districten en de begrenzing van het reconstructiegebied niet terug te vinden is. Voor een betere leesbaarheid is het gewenst om de problematiek waarop het MER zich richt, alsmede de ruimtelijke consequenties van de verschillende alternatieven, middels kaartbeelden inzichtelijk te maken. Daarbij wordt aanbevolen recent kaartmateriaal te gebruiken, topografische namen goed leesbaar weer te geven en een duidelijke legenda toe te voegen.

In algemene zin geldt dat een helder beeld vaak meer verduidelijkt dan een pagina tekst. Zeker ten behoeve van de zeer brede en diverse doelgroep zal het MER zo beeldend mogelijk dienen te zijn. Naast aan kaarten kan daarbij ook gedacht worden aan figuren, diagrammen, grafieken, foto's, tekeningen, schetsen en vogelvluchten en aan een adequate en toegankelijke opmaak van het hoofdrapport.

10. **SAMENVATTING VAN HET MER**

Artikel 7.10, lid 1, onder h van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een samenvatting die aan een algemeen publiek voldoende inzicht geeft voor de beoordeling van het milieu-effectrapport en van de daarin beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en van de beschreven alternatieven."*

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- de hoofdpunten voor de besluitvorming;
- de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de belangrijkste effecten voor het milieu bij het uitvoeren van de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de vergelijking van de alternatieven en de argumenten voor de selectie van het mma;
- belangrijke leemten in kennis.